

DR. BAJNAI LÁSZLÓ

AZ OKOS VÁROS ÉS A FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS

TÉRSÉG- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS (MINT AZ OKOS VÁROS ÉRTELMEZÉSI KERETE)

www.varosfejlesztés.hu

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

TARTALOMJEGYZÉK

- **BEVEZETÉS**
- **Az OKOS VÁROS ÉS A FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS**
- **AZ URBANIZÁCIÓ**
- **A FENNTARTHATÓ URBANIZÁCIÓ MINT ÁLLAPOT ÉS MINT FOLYAMAT KIHÍVÁSAI**
- **AZ URBANIZÁCIÓ STRUKTURÁLIS PROBLÉMÁI A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS SZEMPONTJÁBÓL**
- **A TERVSZERŰ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS SZÜKSÉGESSÉGE**
- **A TERVSZERŰ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGE**
- **A FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS TERVEZÉSI ESZKÖZTÁRA**
- **A SZABÁLYOZÁSON ALAPULÓ VÁROSFEJLESZTÉS ÉS AZ OPERATÍV VÁROSFEJLESZTÉS**
- **AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA, AZ ITS**

BEVEZETÉS

Jelen tananyag értelmezési tartománya. - Helye a területfejlesztés és településfejlesztés kontextusában. – Jelen tananyagban alkalmazott megközelítések. - Miért érdekes a digitális térségfejlesztési szakemberek képzése szempontjából a jelen tananyag témája, az okos város a fenntartható városfejlesztés kontextusában

BEVEZETÉS -1

- Egy térség fejlesztése a földrajzi tér egy lehatárolt területének fejlesztését jelenti.
- A lehatárolt területet hézagmentesen lefedik a települések közigazgatási területei.
- Az egyes települések vagy városok vagy községek.

BEVEZETÉS -2

- A városok és községek fejlesztését a nemzetközi tudományos elméletek és gyakorlatok a nyugati kultúrában a következő megközelítésekben értelmezik (a következőkben említett megközelítések az elméleti munkákban és a gyakorlati tevékenységben nem jelentenek minden esetben feltétlen kizárólagosságot, hanem az esetek egy részében inkább egy olyan szemléletet jelentenek, amiben az adott megközelítés az elsődleges, és annak a következetes érvényesítéséhez kapcsolódik valamilyen szinten a másik két megközelítés megjelenése):
  - 1) A városok és községek fizikai valóságának átalakítása: a városi szövet átalakítása, ami a községek esetében a települések épített szövetének átalakítását jelenti
  - 2) A városok és községek társadalmi valóságának átalakítása: társadalom- /közösségfejlesztés
  - 3) A városok és községek gazdasági valóságának fejlesztése: gazdaságfejlesztés

BEVEZETÉS -3

- Bizonyos leegyszerűsítéssel azt lehet mondani, hogy a releváns nemzetközi szakirodalom szerint a területfejlesztés mind a három megközelítéssel, a területfejlesztés három alapvető dimenziójával „egyszerre” foglalkozik a területfejlesztési koncepciókban és területfejlesztési programokban (területi tervekben), annak érdekében, hogy térbeli egyensúlyt alakítson ki közöttük és önmagukon belül, megfelelő kutatásokkal és tervekkel alátámasztott jövőkép valóra váltása érdekében (a területi tervek említett fajtái a magyarországi jogi szabályozás és szakmai terminológia szerint kerültek megnevezésre; az EU másik tagállamaiban más a területfejlesztési tervek rendszere).
- Jelen tananyag azonban nem területfejlesztési, hanem térségfejlesztési szakemberek képzéséhez készült, a térségfejlesztés mint olyan azonban nem egy jól definiált, „foglalt” fogalom a tudomány világában, eltérően a területfejlesztéstől vagy a városfejlesztéstől.

BEVEZETÉS -4

- Jelen tananyag értelmezési tartományának és elsődleges alkalmazási területének megállapításához a leírtak mellett célszerű figyelembe venni még a következőket.
  - I. A területfejlesztés tervezésének és megvalósítása szervezésének feladatait Magyarországon elsősorban kormányzati szervezetek látják el, ezeket egészíti ki a megyei szinten szervezett tervező és végrehajtó tevékenység; az említett entitások személyi állományának továbbképzése nem a jelen tananyag oktatási kereteit jelentő képzés elsődleges tárgya.
  - II. Az Európai Unió alapértékeinek és alapvető szerződéseinek megfelelően Magyarországon, az EU tagállamában a városok és községek – települések – fejlesztésének tervezése és megvalósítása a szubszidiaritás alapelvének megfelelően elsődlegesen és alapvetően a települési önkormányzatok feladata, amiből a magasabb szintű területi önkormányzatok és az állam központi szervezetei annyit vesznek át, amennyi adott körülmények között a kompetenciájukba tartozik. Az állam magasabb szintű entitásaival megosztott, illetve azok által átvett feladatok – különösen a megvalósítás finanszírozását illetően – óriásiak lehetnek, a fejlesztések azonban ebben az esetben is helyről helyre változó tartalmi összetételűek.

BEVEZETÉS -5

- A. Az állam által átvállalt feladatok azonban az említett, magasabb szintű alapelvek érvényesülése mellett nem terjednek odáig, hogy az államszervezet magasabb területi szintű vagy központi entitásai átvegyék a települési önkormányzatoktól hosszú és középtávú fejlesztési céljaik és elképzeléseik, szabályozáson vagy beavatkozáson alapuló (szabályozó vagy operatív jellegű) hosszú-, közép- és rövidtávú fejlesztési terveik megfogalmazásának és megvalósításukra irányuló döntéseik meghozatalának feladatát és felelősségét.
- B. Ez a feladat és ez a felelősség a települési önkormányzatok szakembereié és a képviseleti demokrácia érvényes szabályai szerint megválasztott döntéshozóié a fent említett sarkalatos európai uniós alapelvek és alapszabályok következtében.

BEVEZETÉS -6

- a) Jelen képzés mindenekelőtt helyi szinten, vagyis városokban, községekben működő szakembereknek és döntéshozóknak szól.
- b) Ezért a fentieknek megfelelően jelen tananyag tárgyát értelemszerűen nem a területfejlesztés tervezése és megvalósítása képezi.
- c) Mivel a térségfejlesztés a releváns európai uniós tudományos szakirodalomban nem általánosan használt, jól definiált, „foglalt” fogalom, és mivel a képzés résztvevői olyan szakemberek és döntéshozók, akik konkrét fejlesztő tevékenységüket egy-egy adott város vagy község szempontjából végzik, a jelen tananyag a városok és községek – települések – fejlesztésére vonatkozó ismeretanyag bemutatására fókuszál.

BEVEZETÉS -7

Jelen képzés tehát a helyi szinten, városokban, községekben működő szakembereknek és döntéshozóknak szól, vagyis a fentieknek megfelelően jelen tananyag tárgyát nem a területfejlesztés tervezése és megvalósítása képezi.

BEVEZETÉS -8

- i. A városok és községek – települések – fejlesztését a BEVEZETÉS-2 pontban említett három féle megközelítésben lehet értelmezni.
- ii. **Jelen tananyag a városok és községek – települések – fejlesztését a BEVEZETÉS-2 pontban említett 1) pont szerinti megközelítésben értelmezi, vagyis**
a városok és községek fejlesztése a városok és községek fizikai valóságának átalakítását, a városi szövet átalakítását, a községek esetében pedig a települések épített szövetének átalakítását jelenti.

Az OKOS VÁROS ÉS A FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS

A digitális forradalom vívmányainak alkalmazása önmagában még nem jelenti automatikusan a városfejlesztés általános céljainak valóra váltását és a fenntartható fejlődés urbanizációs kihívásainak megválaszolását.

A városfejlesztés általános céljainak valóra váltását és a fenntartható fejlődés urbanizációs kihívásainak megválaszolását a város fizikai valóságának tudatos és tervszerű átalakítására irányuló fenntartható városfejlesztéssel, fenntartható urbanizációval lehet előmozdítani.

A fenntartható fejlődés urbanizációs kihívásainak megválaszolását elősegítő tudatos és tervszerű városfejlesztésen belül értelmezhető az okos város.

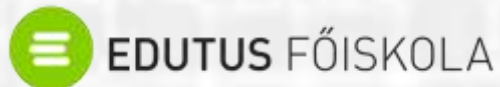
Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

Az okos város a digitális forradalom vívmányainak alkalmazásával teszi jobbá az emberek életét.

A fenntartható városfejlesztés, fenntartható urbanizáció, a város fizikai valóságának tervszerű és tudatos átalakításával teszi jobbá az emberek életét.

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

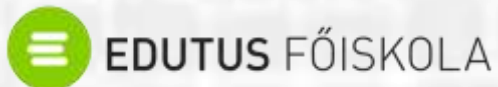

Az okos város és a fenntartható városfejlesztés tehát kölcsönösen kiegészíti, és szinergikusan erősítheti egymást.

Annak érdekében, hogy a közjóért kihasználhassuk ezt a lehetőséget , és ezt a szinergiát kibontakoztathassuk, az okos város mellett a fenntartható városfejlesztés ismeretanyagát is érdemes megismerni.

A jelen tananyag ezt kívánja elősegíteni

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

IRODALOMJEGYZÉK

Bajnai László: *Bevezetés a stratégiaalkotásba*. Budapest, 2014, Scolar.

Bajnai László: *Gyakorlati útmutató a stratégiai tervezéshez az urbanisztikában*. Budapest, 2014, Scolar.

Bajnai László: *L'aménagement urbain opérationnel basé sur la coopération structurelle des secteurs publique et privé et la protection intégrée du patrimoine du patrimoine architectural*. In: Engineering research Anniversary Volume Honoring Amália and Miklós Iványi. Komló, 2010, Rotari Press.

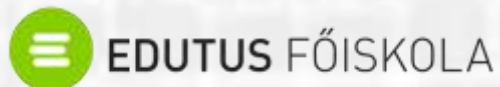
Bajnai László: *Bevezetés*. In: Aczél Gábor - Bajnai László: *Az akcióterületi terv módszertana és a városfejlesztő társaság*. Budapest, 2009, Scolar.

Bajnai László: *Városfejlesztés*. Budapest, 2007, Scolar Kiadó.

Bajnai László: *Projektek a tervezésben: Urbanisztika az EU küszöbén :a magyar urbanisztika súlyponti kérdései az EU-csatlakozás időszakában* In: Laib Eszter (szerk.): *Urbanisztika az EU küszöbén :a magyar urbanisztika súlyponti kérdései az EU-csatlakozás időszakában*: X. Országos Urbanisztikai Konferencia. 99 p. Konferencia helye, ideje: Sopron, Magyarország, 2003.04.03-2003.04.04. Budapest: Magyar Urbanisztikai Társaság (MUT), pp. 56-69.

Bajnai László: *Budapest reneszánszáért. Javaslat Budapest városrehabilitációs programjára. Döntés előkészítő dokumentum Budapest Főváros Önkormányzata számára*. Budapest, 1993

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

IRODALOMJEGYZÉK

Camillo Sitte: *Der Stadtebau. Nach seinen künstlerischen Grundsätzen*. Berlin, 2007, Birkhauser.

Cerdá I. 2013. Az urbanizáció általános elmélete. Scolar Kiadó, Budapest. 238 p. ISBN:[978-963-244-496-3](https://doi.org/10.1007/978-963-244-496-3).

Cs. Tompos, Zádor, Sódor: *Az építészet története. Középkor*. Budapest, 1978, Tankönyvkiadó.

Csontos János: *Rendszerhibák: Bajnai László a mintaprojektekről és a városrehabilitációs támogatás buktatóiról*. Budapest, 2011, Magyar Nemzet

C. Topalov, L. Coudroy de Lille, J-C. Depaule, B. Marin (szerk.): *L'aventure des mots de la ville à travers le temps, les langues, les sociétés*. Paris, 2010, Robert Laffont, Bouquins.

David Mangin et Philippe Panerai: *Projet urbain*. Marseilles, 1999, Édition Parenthésés.

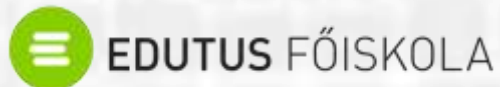
Denis Clerc, Claude Chalon, Gérard Magnin, Hervé Vouillot: *Pour un nouvel urbanisme. La ville au coeur du développement durable*. Paris, 2008, Adels et Yves Michel.

Elizabeth et Jean Philippe Gardère: *Démocratie participative et communication territoriale vers la micro représentativité*. Paris, 2008, L'Harmattan.

Francoise Choay et Pierre Merlin (szerk): *Dictionnaire d'urbanisme et d'aménagement*. Paris, 1988, Quadrige/PUF.

Francoise Choay: *L'urbanisme, utopies et réalités. Une anthologie*. Points. Paris, 1965

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

IRODALOMJEGYZÉK

Francoise Choay: *La règle et la modéle. Sur la théorie d'architecture et de l'urbanisme*. Paris, 1996, Seuil.

Harrer Ferenc: A fővárosi közmunkák tanácsa 1930-1940. Budapest, 1941, Atheneum.

Horacio Capel (szerk.) *Barcelona. La construcción urbanística de una ciudad compacta*. Barcelona, 2004, Ediciones del Serbal.

Ildefonso Cerdá: *Az urbanizáció általános elmélete*, Budapest, 2013, Scolar Kiadó.

Isaac Joseph, Yves Grafmeyer. *L'école de Chicago. Naissance de l'écologie urbaine. Champs essais*. Paris, 2004, Champs essais.

Jean des Cars: *Hausmann. La gloire du second empire*. Paris, 2008, Perrin.

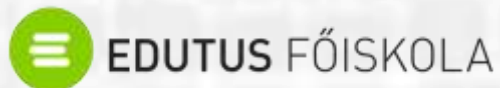
Jean – Luc Pinol: *Histoire de l'europe urbaine II. De l'ancien régime á nos jours*. Paris, 2003, Seuil.

Jean Paul Lacaze: *Introduction á la planification urbaine. Imprécis d'urbanisme á la francaise*. Paris, 1995, Presses de l'école nationale des ponts et chaussées.

Jean Paul Lacaze: *Paris, urbanisme d'État et destin d'une ville*. Paris, 1994, Géographes Flammarion.

Lacaze J-P. 1995. L'aménagement du territoire. Flammarion, Paris. 127 p. ISBN: 2-08-035261-X

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

IRODALOMJEGYZÉK

Leon Battista Alberti: *L'art d'édifier*. Paris, 2004, Éditions du seuil.

Mannheim Károly: *A gondolkodás strukturái*. Budapest, 1995, Atlantisz. 339, 344, 349. oldal.

Ministère de l'aménagement du Territoire, d l'Équipement et des transports. *Public-prive quel aménagement pour demain?* Paris, 1995, Editions villes et territoires.

Montesquieu: *A törvények szelleméről*. Budapest, 2000, Osiris Kiadó

Morus Tamás: *Utópia*. Budapest, 1941, Officina Könyvtár.

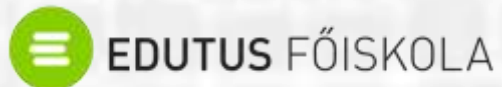
Paul Claval: *Brève histoire d l'urbanisme*. Espagne ,2014, Libraire Arthème Fayard/Pluriel,.

Perényi Imre: *Korunk urbanisztikája*. Budapest, 1979, Műszaki könyvkiadó.

Perényi Imre: *Város, ember, környezet*. Budapest, 1976, Műszaki Könyvkiadó.

Philippe Hamman (szerk.): *Penser le développement durable urbain: regards croisés*. Paris, 2008, L'Harmattan.

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

IRODALOMJEGYZÉK

Philippe Panerai, Jean-Charles Depaule, Marcelle Demorgon: *Analyse urbaine*. 2005, Paris, Éditions Parentheses.

Pierre Merlin: *L'aménagement du territoire*. Paris, 2002, PUF.

Preisich Gábor: *Budapest városépítésének története*. Budapest, 2004, TERC Kft,

Rudolf Wittkower: *A humanizmus korának építészeti elvei*. Budapest, 1986, Gondolat.

Siklóssy László: *A Fővárosi Közmunkák Tanácsa története. Hogyan épült fel Budapest?* Budapest, 1931, Közmunkák tanácsa.

Szentkirályi Zoltán: *Az építészet világtörténete (első kötet)*. Budapest, 1980, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat.

Szentkirályi Zoltán: *Az építészet világtörténete (második kötet)*. Budapest, 1980, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat.

Tóth Z. – Hübner M. – Gömör J. 2003. Településtervezés I. Pécsi Tudományegyetem, Pécs 177 p. ISBN: 963-86360-0 -9

Tózsá I. 2011. Településtan. Aula Kiadó, Budapest. 191 p. ISBN: [978-963-9698-95-6](https://doi.org/10.1007/978-963-9698-95-6)

Völgyesi L. 2009. *A magyarországi építési jog és az építési örökség védelmének 60 éve (1937-1997)*. Iustum Aequum Salutare V. 2009/3. · 109–136

Digitális térségfejlesztési szakember szakirányú továbbképzés

